

A 1809/kultur

Tekijä Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta
Käsittelijä Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta

Valiokuntaehdotus kansanopisto-opiskelijoiden liikkuvuuden ja pohjoismaisen kansanopistoyhteistyön edellytysten parantamisesta

Ehdotus

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se avaa Pohjoismaiden kansanopisto-opiskelijoille mahdollisuuden hakea henkilökohtaista tukea Nordplus Vuxen -ohjelmasta kattamaan lisäkustannuksia, joita kansanopiston kurssikokonaisuuden käyminen toisessa Pohjoismaassa aiheuttaa.

että se perustaa pohjoismaisten kansanopistojen tiedotustyötä varten Nordplusiin tukiohjelman, jossa kerrotaan opiskelijoiden mahdollisuudesta opiskella toisen Pohjoismaan kansanopistossa.

että se perustaa Nordplusiin tukiohjelman, jonka avulla kansanopistot voivat vahvistaa pohjoismaista profiiliaan.

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Ruotsin hallitukselle,

että se valtuuttaa Ruotsin opintotukiasiain keskuslautakunnan muuttamaan sääntöjä siten, että ruotsalaiset opiskelijat voivat hakea opintotukea Norjan ja Tanskan kansanopistoissa suoritettaviin opintoihin.

Taustaa

Pohjoismaiden ministerineuvoston tukijärjestelmien tilalle tuli vuonna 2004 tarkistettu Nordplus-ohjelma, joka on jaettu viiteen alaohjelmaan. Sitä ennen Pohjoismaiden ministerineuvosto tuki pohjoismaisia kansanopistoja kahdella tavalla:

- Kansanopistoille, kansanopistojärjestöille ja opintoliitoille myönnettiin yhteensä 4 miljoonaa Tanskan kruunua yhteispohjoismaisiin hankkeisiin ja pohjoismais-balttilaisiin hankkeisiin.
- Yksittäiset opiskelijat saivat hakea tukea opintoihinsa toisen Pohjoismaan kansanopistossa yhteensä 1,8 Tanskan kruunun suuruisesta stipendijärjestelmästä. Stipendin tuli tasata pohjoismaisten kansanopistojen välillä olevia asumis-, ruoka- ja matkakustannusten eroja.

Vuosien 1998–2003 välisenä aikana tukea haki vuosittain 400–500 opiskelijaa, joista noin 300 sai tukea.

Vuodesta 2004 lähtien kansanopistojen opiskelijat ja kansanopistojärjestöt on ohjattu kääntymään Nordplus Vuxenin -ohjelman puoleen. Kansanopisto-opiskelijat voivat hakea Nordplus Vuxen -ohjelmasta tukea opiskelijavaihtoon, mutta se edellyttää organisoitua opiskelijavaihtoa kahden kansanopiston välillä. Tämä tarkoittaa, että jos opiskelija haluaa opiskella toisen Pohjoismaan kansanopistossa, hänen täytyy olla omassa maassaan opiskelupaikka kansanopistossa. Hänen täytyy toivoa tai kannustaa kouluaan hakemaan vaihtoa varten tukea Nordplus Vuxen -ohjelmasta. Jos henkilö haluaa opiskella toisen maan kansanopistossa, hän ei voi hakea tukea Nordplus Vuxen -ohjelmasta vaihdon aiheuttamiin lisäkustannuksiin. Nordplus Vuxen on tarkoitettu lähinnä instituutioiden väliseen opiskelijavaihtoon eikä yksittäisten opiskelijoiden opiskeluun toisessa maassa sijaitsevassa kansanopistossa.

Toisessa että-lauseessa mainitaan opiskelijoille kohdennetut tiedotustoimet, kun kyse on opiskelusta toisessa pohjoismaisessa kansanopistossa. Kansalliset kansanopistojärjestöt osaavat parhaiten hoitaa tällaiset tiedotustoimet. Voimassa olevien Nordplus-ohjeiden mukaan tukea ei myönnetä säännöllisille tiedotustoimille, ainoastaan erityisille kartoitus- ja kehityshankkeille.

Mitä tulee kolmanteen että-lauseeseen, jotkut kansanopistot ovat omien priorisointiensä perusteella valinneet pohjoismaisen profiilinsa vahvistamisen järjestämällä erityisiä yhteispohjoismaisia kursseja ja aktiviteetteja. Tähän myönnettävä taloudellinen tuki voisi edistää uusien toimintamallien kehittämistä, ja useammat kansanopistot saisivat mahdollisuuden kehittää pohjoismaista profiilia ja siteitä muihin Pohjoismaihin.

Ruotsin hallitukselle osoitettavan suosituksen taustalla on Ruotsin opintotukiasiain keskuslautakunnan vaatimus siitä, että ulkomaille maksettava opintotuki edellyttää opintojen johtavan suoritettuun tutkintoon. Tanskan ja Norjan lakien mukaan kansanopistoissa ei voida suorittaa tutkintoja. Näiden maiden kansanopistoissa opiskeleville ruotsalaisille oppilaille ei siten voida myöntää opintotukea. On huomattava, että Ruotsissakin kansanopisto-opinnot voidaan osoittaa toteen muutenkin kuin tutkintotodistuksella.

Valiokunnan näkemykset

Pohjoismaiset kansanopistot eroavat toisistaan, mutta ne kaikki pyrkivät edistämään aktiivista kansalaisuutta ja uskovat koko kansan sivistyksen ja koulutuksen ratkaisevaan merkitykseen hyvinvointivaltion positiivisen kehityksen kannalta. Kansanopistot lisäävät oman yhteisen historiamme, kulttuurimme, pohjoismaisten kielten ja demokraattisen järjestelmiamme ymmärtämistä sekä integraatiota.

Pohjoismaisen yhteisön juuret ovat muun muassa ihmisten henkilökohtaisissa kontakteissa yli maiden rajojen. Pohjoismaisella integraatiolla ja yhteistyöllä on perinteisesti laaja kannatus. Pohjoismaista yhteistyötä tukevat kansalaisyhteiskunnan järjes-

töt, poliittiset puolueet, ammattijärjestöt ja elinkeinoelämä, joiden toiminnassa pohjoismainen yhteistyö on tärkeää. Pohjolan integraation edistämiseksi on raivattava esteitä ja korjattava tiedonpuutetta, joka vaikeuttaa monin eri tavoin Pohjoismaiden välillä tapahtuvaa muuttamista, pendelöintiä, opiskelua tai yritystoimintaa.

Kansanopistot jakavat kansansivistystä, ts. koulutusta ja sivistystä aikuisille. Toiminta on vapaata ja vapaaehtoista, koska ihmiset itse valitsevat, haluavatko he osallistua ja milloin. Kansanopistoilla ei ole yhteisesti sovittuja kurssiohjelmia tai muutaakaan keskitettyä ohjausta. Tämän ansiosta opinnot, kurssit ja aktiviteetit suunnitellaan jokaisen kansanopiston profiiliin perusteella ja osallistujien aktiivisen osallistumisen mukaan.

Kansanopistoille on tyypillistä, että oppiminen, opinnot, kurssit ja aktiviteetit muotoutuvat osallistujien tarpeiden ja edellytysten mukaan ja ne toteutuvat yhteisesti ryhmässä. Tämä perustuu kaikkien osallistujien aktiivisuuteen ryhmässä, sillä oppiminen tapahtuu keskusteluissa ja kokemustenvaihdossa toisten kanssa. Yhteisöllisyyttä vahvistaa myös oppilaiden asuminen koulunsa asuntolassa. Tällä tavalla kansanopistot tarjoavat ainutlaatuisen mahdollisuuden oppia ja lisätä omaa tietoa ja ymmärrystä muista Pohjoismaista. Siksi on niin tärkeää, että yksittäiset opiskelijat saavat yhtäläiset mahdollisuudet opiskella toisessa Pohjoismaassa.

Pohjoismaiden pääministerit ovat ilmaisseet tahtonaan, että Pohjoismaiden tulee olla maailman integroitunein alue. Pohjoismaiden ministerineuvoston liikkuvuuden toimintasuunnitelmassa 2019–2012 todetaan, että liikkuvuus ja integraatio ovat kantavia pohjoismaisen yhteistyön elementtejä ja ilman merkittävää liikkuvuutta ”yhteistyö rapautuisi maidenme välillä”.¹ Jotta tavoite hyvistä liikkuvuuden olosuhteista saavutettaisiin, yhteistyöministerit ovat päättäneet antaa koulutus- ja tutkimusministerielle kolme miljoonaa Tanskan kruunua ylimääräistä Nordplusin vahvistamiseen ja kehittämiseen.

Opiskelijoiden mahdollisuuksia opiskella toisen Pohjoismaan kansanopistoissa tulee myös vahvistaa ja kansanopistoille ja kansanopistojärjestöille tulee antaa mahdollisuus tehdä pitkäkestoista tiedotus- ja kehitystyötä Nordplus-ohjelman puitteissa, mikä lisää pohjoismaista hyötyä ja liikkuvuutta sekä täyttää YK:n kestävä kehityksen tavoitteen 4.3. *Varmistaa vuoteen 2030 mennessä kaikille mahdollisuus edulliseen ja laadukkaaseen tekniseen, ammatilliseen ja kolmannen asteen koulutukseen korkeasteen koulutus mukaan lukien.*

¹ <https://www.norden.org/da/publication/nordisk-ministerrads-handlingsplan-mobilitet-2019-21>

Tórshavnissa 26. kesäkuuta 2019

Aron Emilsson (SD)

Brigitte Klinskov Jerkel (KF)

Daniel Riazat (V)

Himanshu Gulati (FrP)

Jorodd Asphjell (A)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Lars Mejern Larsson (S)

Liv Kari Eskeland (H)

Marianne Synnes (H)

Mikko Kinnunen (kesk.)

Sjúrður Skaale (Jvfl.)

Veronika Honkasalo (vas.)